

Zachráněno díky sběratelům. Portrét tanečnice Tatjany Barbakoff (1926), dívka z Torre del Mar (1927/28), Novoročenka Felixe de Caverro na rok 1939

Repro LN

Znovu objevený Fingesten

Židovské muzeum v Praze představuje výstavu grafik a maleb jednoho z nejznámějších berlínských umělců

EVA JANÁČOVÁ

PRAHA Přestože Michel Fingesten patřil před druhou světovou válkou k velkým postavám německé grafiky, byl posléze kvůli svému židovského původu a nacistické perzekuci téměř zapomenut. Jeho dílo bylo z veřejných sbírek konfiskováno, ničeno nebo pokoutně prodáváno do zahraničí.

Fingesten, vlastním jménem Michl Finkelstein, se narodil 18. dubna roku 1884 jako nejstarší ze šesti dětí ve vsi Bučkovice na Frýdecko-Místecku. Jeho maminka pocházela z židovské rodiny v italském Terstu, tatínek povoláním tkadlec, byl Rakušan židovského původu, který konvertoval k protestantismu.

Život na moři

Díky svému výraznému nadání odešel Fingesten v šestnácti letech na Akademii výtvarných umění do Vídně. Přestože v něm jeden z jeho učitelů objevil talent pro satirickou kresbu, nabídl mu k práci svůj ateliér a sjednal zakázky pro soudobé rakouské humoristické noviny a časopisy, opustil mladý Fingesten po dvou letech studia – údajně z důvodu nešťastné lásky. V Hamburku se pak nechal najmout na nákladní loď plující do Ameriky, kde po čty-

ři roky vedl dobrodružný život a cestoval od města k městu.

Traduje se, že ho jednoho večera v sanfranciském přístavu opili a naložili jako námořníka na loď směřující do Austrálie, kde následně z vyčerpání a podvýživy onemocněl nemocí beri-beri. Pěšky pak podnikl cestu do Sydney, odkud se po několika měsících vrátil do Melbourne a nechal se najmout na zpáteční loď plující do Evropy.

Po svém návratu v roce 1907 se Fingesten zapsal na mnichovskou akademii, již po roce svého studia opět zanechal, odjel lodí tentokrát do Hongkongu a po následující čtyřtyřky roky se plavil po čínském a japonském moři jako námořník. Do Evropy se pak definitivně vrátil roku 1912, po krátkém pobytu v Paříži zakotvil nakonec roku 1913 v Berlíně, který se mu na víc než dvacet let stal novým domovem.

S velkým nadšením se vrátil k výtvarné práci, údajně nejprve zničil všechny své předchozí malby a začal se věnovat výhradně grafické tvorbě. Z tohoto raného období jsou na výstavě představeny drobné grafiky, nejčastěji ex libris, jež po stylistické stránce oscilují mezi pozdním secesním symbolismem a umírněnou formou nastupujícího expresionismu. Vyznačují se velkou mrou-

Michel Fingesten, portrét okolo roku 1938

Repro LN

hrovostí, vtipu, ironie a nadsázky. Námětově se povětšinou jedná o erotické grafiky, které jsou ve výrazu často podobné vizím El Greca (Oráč, 1914/1915), Francisca Goyi (Exlibris W. Felsing, 1914) nebo imaginací českého kreslíře, grafika a malíře Josefa Váchala.

V průběhu války se Fingesten stal členem významného uměleckého spolku Neue Sezession, který v roce 1913 založil německý malíř židovského původu Max Liebermann. V roce 1918 na sebe upozor-

nil svou vůbec první výstavou, o dva roky později vyšla první monografie jeho grafického díla.

Ve dvacátých a na začátku třicátých let, stylisticky se ncsoucích ve znamení jeho osobně pojatého kubismu a expresionismu, se umělec živil ilustracemi a grafickým doprovodem knih, vytvářel také volné grafické listy a portréty. Mezi nejzdařilejší portréty náleží ty, kdy ve výsledku více či méně fasetovitě rozříštěné tváře prozrazují notnou dávku psychologické introspekce (Berlínský kapelník Selmar Meyrowitz, 1922). Na přelomu let 1927 a 1928 Fingesten podnikl delší cestu po Španělsku, místní krajina na něj zapůsobila natolik silně, že se na čas vrátil k malbě.

Začátkem třicátých let bylo jeho dílo v nacionalismem zmiřaném Německu otevřeně kritizováno a napadáno nacisty jako tzv. zvrhlé umění (entartete Kunst). Kvůli nedostatku větších zakázek nevytvořil již od roku 1933 žádné velké grafické práce. Soustředil se převážně na tvorbu ex libris a drobných grafik určených pro soukromé sběratele, jež můžeme v hojném počtu vidět i v expozici.

Koncem roku 1935 chtěl Fingesten emigrovat do Prahy, záměr se však nezdařil, a proto začátkem ná-

sledujícího roku odjel do Milána. I přes nuzné poměry a vleklé existenční těžkosti zde mohl ještě nějaký čas svobodně pracovat: na pozadí kubistického rozkladu předmětů či surrealisticky podmanivých světů rozvíjel svou nezměrnou imaginaci a ve svých grafických listech neřímou komentoval současnou politickou dění.

Smrt krátce po osvobození

S vypuknutím 2. světové války byl umělec zatčen a jako Žid internován v koncentračních táborech v provincii Teramo a posléze v Kálabrii. Z tohoto období pocházejí jeho poslední práce – jednoduché malé dřevorezy tištěné pomocí olejových barev, jež se oproti dřívějšímu období vyznačují tlumenější barevností a veskrze lyričtější podáním. Michel Fingesten zemřel 8. října roku 1943 na následky úrazu, který utrpěl krátce po osvobození tábora, v němž by naposledy vězněn.

Dílo Michela Fingestena zůstalo do dnešních dnů zachováno vlastně jen díky péči a nadšení soukromých sběratelů grafiky a zejména ex libris. Výstava v Galerii Roberta Guttmanna v Praze představuje výběr umělcových nejlepších děl ze sbírky Milana Humplíka a z kolekce německého sběratele Ernsta Deekena.